

Píseň: EZ439 - K nám popatř z nebes vysokosti + **modlitba;**
Oddíl k výkladu: Sd 3, 31 - 4, 24

Milí přátelé,

minulý týden jsme se věnovali poslednímu shrnutí knihy Sd a prvním dvěma soudcům: Otnielovi a Ehúдови. Ehúdův příběh měl působit komicky až směšně právě pro náboženský zápas proti přírodním kultům, které zbožšťovaly také tlustého krále (dokonce *velice* tlustého; Sd 3, 7). Stejně snížení a zesměšnění těchto lidských náboženských i praktických představ nalézáme také v dnešním oddílu.

Soudce Šamgar

Nejprve však soudce Šamgar. Ačkoli je zmíněn stručně jedním veršem, je v tomto verši zvěstováno nemálo. Proto jsem ho ponechal až na dnešek.

Soudce Šamgar bude zmíněn také v Debořině vítězně písní v Sd 5, 6. Zápasí s Pelištejci, tedy po Amóncích, Moábcích a Amálekovcích s dalším „úhlavním“ a vytrvalým nepřitelem Israele. Dnes tato uskupení dovrší obecná porážka spojených kenaanských vojsk (Sd 4). Šamgar, podobně jako Ehúd, je jméno nehebrejské. Jméno Šamgarova otce Anaty nápadně souzní s jménem bohyně Anaty, která byla uctívána Kenaanci. Pravděpodobně tak je Šamgar konvertitou podobným způsobem, jako Abram.

Podivná je také Šamgarova zbraň: Bodec na pohánění dobytka. Avšak vítězství v knize Sd časo přichází podivně, někdy komicky - takřka vždy nečekaným způsobem. Tak již Ehúd dýkou, za kterou se zavře tuk velmi tlustého krále a potomka božstva. Načež Ehúd uprchne záchodem. Stejně nečekaně až podivně také vítězství nad Síserou z ruky ženy, a ještě ke všemu ve spánku.

Knihy Soudců, kromě jiného, zdůrazňuje, jak podivně Bůh jedná a zasahuje - z lidského úhlu pohledu. Ba dokonce že v lidských očích volí Bůh často „nevhodné“ prostředky. Nakonec

narození Ježíšovo, obrácení Saula-Pavla nebo pokračování davidovského rodu v dítěti z Bat-šeby dokládají stejné.

Avšak zmínka o Šamgarově bodci možná znamená něco úplně jiného. Tuto poznámku lze totiž přeložit také jako „poučení z věštby jater,“ což se v hebrejštině píše úplně stejně.¹

Pokud tak byl původně myšlen hebrejský text, pak byl Šamgar blíže Deboře než např. Ehúдови. Tedy radil, kdy a jak bojovat, aniž by sám bojoval. Ale protože pozdější doba již magické úkony věštby z jater či losu (Sd 1, 1nn) zcela odmítá, mohlo být využito stejné formulace podobně podivného prostředku Boží záchrany.

To by také vysvětlilo, proč se o něm Debořina píseň zmiňuje spíše negativně (Sd 5, 6). Avšak obě varianty stejně potvrzují podivnost Hospodinova jednání, „nevhodnost“ Bůhem užívaných prostředků v očích lidí. Protože ať už zápasil Šamgar bodcem nebo věštbami, kanonický text jasně řekne, že „i on vysvobodil Israele.“²

Barák a Debora

Po Šamgarovi se Israelci opět „dopouštěli toho, co je zlé v Hospodinových očích.“ Po několika příbězích možná vnímáme rostoucí ironii tohoto výroku na adresu právě Israelců. Po Ehúдови - levákovi, který utíkal latrínou, po Šamgarovi - věštci a po „soudci“ Bárakovi, který pohromadě vlastně nic neudělal. Tedy tento opakující se refrén má také zdůraznit, jak běžně se člověk mýlí v tom, co je dobré v očích toho Hospodina, který často volí pro člověka podivné až nevhodné způsoby.³ Vždyť i hlavní role „Bárakova“ příběhu náleží ženám.

---

¹ V souhláskovém znění. Při tom je nutné si uvědomit, že doplnění samohlásek do kanonického textu je kodifikovaně uváděno až od cca 8.-10. století po Kr. prací tzv. masoretů. Do té doby byl užíván jen souhláskový text.

² Srv. příběh Bileáma a Baláka v Nu 22 - 24.

³ K předchozím doplníme další příklady: Abram musí opustit vše, co má a ve svém stáří odejít do země cizích kultur i náboženství. Jericho je získáno „zradou“ Rachaby - chrámové nevěstky. Mojžíš, skrze kterého je vysvobozen Israel z Egypta je nejenom vychován právě na egyptském královském dvoře, ale je také vrahem (Ex 2, 11-15) atd.

Běžně propastný rozdíl mezi Boží vůlí a lidským jednáním prozrazuje také ekumenický překlad: Narozdíl od kralického doplňuje na mnoha místech nadpisy a shrnutí - avšak vykladačsky, nikoli shrnutím obsahu (tak kralický). Např. Sd 4 je nadepsána „Soudce Bárak a prorokyně Debora.“ Ale Bárak není nikdy označen za soudce. Naopak Debora tak explicitně označena je (Sd 4, 4). Debora i Jáel tedy stojí po boku takových žen, jako je Aksa, Támar, Rachab, Rút a další. A muži, kteří jim ani v druhé polovině 20. století nechtěli přiznat jejich úspěchy a hodnoty, i do ekumenického překladu procпали nepravdu o Bárakově soudcování. Také proto vždy znovu doporučuji na tyto přidané nadpisy vůbec nehledět. A tak je ani nečíst - vždyť nejsou součástí kanonického textu hebrejského ani řeckého. Jsou se vším všudy lidským přídávkem.

Protože Israelci opět činili, co je zlé v Hospodinových očích, ponechal je Hospodin napospas jejich nepřátelům. Tentokrát již v podobě Kenaanců obecně, bez bližšího uvedení (Jebúsejci, Chivejci, Girdašejci atd.). Vrací se nám také informace ze Sd 1, 19 o železných vozech.

Jabín skrze Síseru utlačoval Israelce krutě a po dlouhých dvacet let. Přestože Israelci k Hospodinu úpěli. Ale o tom jsme hovořili již na posledním setkání. Toho času soudila prorokyně Debora. Zřejmě však ne manželka jakéhosi Lapidóta. Hebrejské lapidót totiž znamená „pochodně.“ Což je podivný význam jména. Tak jde nejspíše o vzpomínku na dramatizované předvádění její písně pochodňovým průvodem nebo rejem. Debora tedy nejspíše není „žena Lapidótova,“ nýbrž „žena pochodní.“

Debora soudí nedaleko Bét-elu, v jedné z nejstarších Israelských svatyň, spojené dokonce již s Jákobem (Gn 28, 19). A zároveň s tím Lúzem, který je zmíněn v Sd 1, 23-26. Její úvod také ukazuje na její neobvyklost. Je sice prorokyní a soudkyní Israele, přesto však sedává pod posvátným stromem („Debořina palma“).

Tato opět zvláštní soudkyně zničehonic posílá pro jakéhosi Báraka (česky Bleska). Takřka nic dalšího o něm však nevíme. Sám také pohromadě takřka nic nevykoná. Bárak, Blesk, se však nikam

nehrne. Ironie knihy Sd se nám tak opět plně projevuje. Bárak si dokonce klade podmínku, že žena-Debora potáhne do boje s ním. Tak je zároveň přítomná ironie Bleska a povolaneého muže, a zároveň zdůrazněna Debořina váženost: Když půjde také ona s vojskem, pak Bárak nebude váhat. V češtině legrační povolání slovy: „*Táhni* hned na horu tábor...“ už jen dokresluje komičnost celé situace. Tím lépe, texty knihy Sd znovu a znovu stavějí na ironii.

Protože však Bárak ženě-Deboře nevěří, zbavuje se zásadního vlivu na další dění. Tak i slávy a triumfu. Ačkoli ekumenický překlad se snaží mu obojí vrátit o nějakých tři tisíce let později.

Do boje se opět nezapojuje celý Israel, ale jen místní či blízké kmeny. I k tomu se vyjadřuje Debořina píseň (více příště). Tak se nám neustále vrací také téma rozdrobenosti Israele na jednotlivé kmeny, které se staraly hlavně o svůj „píseček.“

Informace o tom, že Bárak a Debóra shromáždili deset tisíc mužů, už by pro nás měla být velmi snadno správně čitelná. Tím spíše, když těchto ve skutečnosti cca sto mužů skutečně nemělo šanci proti devíti stům bojových vozů. O to mohutnější a patřící Hospodinu je následující vítězství!

Vítězství nad Síserou

Zároveň nám tento úvod také vysvětlí, proč se Blesk tak zdráhal táhnout do boje proti Síserovi. Co s pár desítkami chabě ozbrojených bojovníků proti přesile bojových vozů? To je očividně dopředu prohraná bitva. Debořino pozvání tedy vyžadovalo takřka šílenou důvěru jejím slovům.

Nečekaná zmínka v. 11 pak připravuje vyústění celého příběhu. Jakkoli je podivná a při nepozorném čtení se může zdát zbytečnou. I trochu nudnou.

Sísera pak reaguje na svolání Bárakovo tím, že se svými vozy vytáhne k potoku Kíšon. To je zvláštní rozhodnutí, protože v okolí tekoucí vody bude pro bojové vozy spíše nevýhodný terén kvůli právě potoku, okolnímu bahnu i dalším záludnostem. Zřejmě chce biblické podání zdůraznit, jak jistý si byl Sísera svým vítězstvím. A

já mu rozumím, má obrovskou přesahu počtu bojovníků i válečných technologií.

Je to však opět Debora, kdo velí k útoku (Sd 4, 14), nikoli Báarak. A je to Hospodin, kdo opět podivně a nečekaně umožňuje vítězství - ba dokonce ho zajistil dopředu („Hospodin sem vytáhl před tebou“).

Síserovo seskočení z vozu dokládá, že terén v okolí „potoka“ byl pro vozy skutečně silně nevhodný. A jak hloupě pyšné bylo jeho rozhodnutí právě u něj bojovat. Protože bojový vůz je vždy rychlejší běžícího muže - tak v ideálních podmínkách není důvod z něj seskakovat. Natožpak při útěku.

Při popisu Báarakova vítězství je přímo kouzelný kralický překlad v. 16.: „Ale Barák honil ty vozy a vojsko až do Haroset pohanského.“ Oba české překlady hebrejského r-d-p jsou možné. Ale představa, že Blesk a hrstka mužů honí po polích bojové vozy je vhodně komickým popisem, který přesně zapadá do rámce Sd.

Sísera se však, ve svých očích, zachránil. Dostal se až do Kedeše, mimochodem Báarakova rodiště (srv. Sd 4, 6 s 4, 11 a 4, 17). Text tím snad také zvěstuje, že Sísera se chtěl schovávat „pod svícem, kde je největší tma.“

Sísera u Kedeše potkal Jáel, manželku svého spojence. Jaké štěstí, jak naklonění mu museli být jeho bohové! Vždyť ho Jáel sama zve do bezpečí svého stanu! Dokonce ho uloží jako matka své dítě do bezpečí houní a dá mu napít mléka⁴.

Avšak Sísera se chce projevit jako „pán situace,“ tak ještě Jáel přikáže, že ho má střežit u vchodu do stanu. Tak ve své zaslepenosti zpečetuje svůj osud. Když usnul, Jáel ho usmrtila stanovým kolíkem. Opět smrt komická, zesměšňující domnělou sílu kenaanských technologií, božstev a způsobů (srv. Ehúduv

---

⁴ Zde je nutno dodat, že kromě příbuzenství pokrevního, znali pouštní kmeny také příbuzenství pomléčné. Šlo o pozůstatek matriarchálního zřízení, kdy žena byla rozhodujícím činitelem ve společnosti (možná proto jsou ženy tak důležité v příbězích Sd?). V židovství tato vzpomínka vlastně přetrvává, protože židovství je děděno po *matce* nikoli otci. Avšak Jáel Síserovi nenabídla mléko mateřské, nýbrž zvířecí, které ji k ničemu nezavazovalo. Sísera, pravidelný účastník přírodních kultů, si toho měl všimnout...

příběh). Mocný Sísera je zabit ženou. Neisraelkou. Ve spánku. Spokojeně zachumlaný v houních a napitý mléka.

Po porážce Jabínova velitele i vojska pak už bylo jen otázkou času, než byl sám Jabín poražen. Jak to říká poslední verš dnešního oddílu.

Závěr

Jáel, stejně jako Aksa i Debóra stojí v Písmu po boku Rachab, Tamar, Rút a dalších. Jde o další ženu, která vzala svůj život do vlastních rukou. Svou náboženskou identitu do vlastních rukou. A ukázala se tak být schopnější mužů Božího lidu. Ukázala se tak být vlivnější a důležitější Božího lidu.

Budiž toto jednou ze zvěstí dnešního oddílu: Tak důležití jsou konvertité. Tak důležití jsou ti, kteří se rozhodnou z vlastní vůle přidat se k náboženství Hospodinově. A často jsou mnohem důležitější pro Boží věc, než ti, kteří ve víře vyrostli a byli vychováváni. Protože takoví se snadno (a mylně) domnívají, že už vše znají. Že vědí, co je dobré v Hospodinových očích. Právě proto, že „v tom vyrostli.“ Jako Israel v době soudců...

Hlavní zvěstí je však Hospodinovo vítězství. Opět neobvyklé způsobem i provedením. I tím, že je takřka „navzdory“ mužským rozhodnutím. Sísera je poražen ženou, cizinkou.

Bůh je nevypočitatelným právě v očích těch, kteří mají za to, že Boha dobře znají. Že mu rozumí. Avšak základní Boží „vlastností“ je, že je *totaliter aliter*, úplně jiný. Jedná nečekaně, podivně až nevhodně z lidského pohledu. A je to tak moc dobře!

Píseň: EZ622 - Zůstaň s námi, Pane + **modlitba Páně**
Rozhovor